

УДК 340.113:342.565.2(477)«1997/2026»
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2026-2-4>

ГЕНЕЗА ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПРАКТИЦІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ (1997–2026 РР.)

Лазарєв Віктор Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії держави та права
Харківського національного університету внутрішніх справ
judge2101@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9468-0497

Метою статті є комплексний аналіз трансформації правничої термінології, що сформована у актах Конституційного Суду України у період з 1997 до 2026 року.

Методологічну основу дослідження становлять діалектичний метод, який застосовувався для з'ясування особливості еволюції правничої термінології у взаємозв'язку з історичними та політико-правовими трансформаціями, порівняльно-правовий метод – для аналізу міжнародних та європейських підходів, а також метод системного аналізу, що дав змогу дослідити внутрішню логіку розвитку терміносистеми Конституційного Суду України.

Результати. У статті здійснено комплексний аналіз еволюції правничої термінології, яку формує Конституційний Суд України у своїй практиці з 1997 по 2026 роки. Визначено п'ять послідовних етапів становлення терміносистеми КСУ, кожен із яких відзначається специфічним набором категорій, зміною доктринальних орієнтирів та ступенем інтеграції міжнародних стандартів. Встановлено, що на першому етапі (1997–2000 рр.) КСУ зосередився на уніфікації базових понять. Період 2000–2010 рр. характеризується переходом від описових до аналітичних правових категорій. Саме в цей період КСУ формує правові позиції. 2010–2014 роки характеризуються інтенсивним розширенням процесуальної термінології. У 2014–2020 роках відбувається оновлення термінологічної системи у зв'язку з реформою конституційного правосуддя та впровадженням інституту конституційної скарги. Поява нових процесуальних інститутів спричинила появу нових категорій, які визначають зміст і межі індивідуального конституційного контролю. Період після 2020 року відзначається суттєвим впливом правничої термінології Європейського Союзу на вітчизняну правову систему та безпекової складової, спричиненої збройною агресією проти України.

Правничу термінологію КСУ стала важливим інструментом адаптації української правової системи до нових внутрішніх і зовнішніх викликів, забезпечуючи гармонізацію національних підходів з європейськими стандартами.

Висновки. Еволюція правничої термінології Конституційного Суду України упродовж 1997–2026 років пройшла кілька стадій: базове формування термінології, її доктриналізація, політичну трансформацію, процесуальне оновлення та європеїзацію. Кожен із цих етапів відображає не лише розвиток конституційного правосуддя, але й загальні тенденції трансформації української правової системи. У результаті діяльності Конституційного Суду України, сформувався складний та багаторівневий понятійний апарат, який сьогодні відіграє важливу роль у розвитку конституційної доктрини, правотворчості та судової практики.

Ключові слова: Конституційний Суд України; конституційне правосуддя; правничу термінологія; формальна визначеність; пропорційність; практика ЄСПЛ; конституційна безпека; еволюція правничої мови; доктриналізація термінології.

THE ORIGINS OF LEGAL TERMINOLOGY IN THE PRACTICE OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE (1997–2026)

Lazarev Viktor Viktorovych,
Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Theory and History of State and Law
Kharkiv National University of Internal Affairs
judge2101@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9468-0497

The purpose of this article is to provide a comprehensive analysis of the transformation of legal terminology as reflected in the decisions of the Constitutional Court of Ukraine from 1997 to 2026.

The methodological basis of the study consists of the dialectical method, which was used to identify the peculiarities of the evolution of legal terminology in connection with historical and politico-legal transformations, the comparative legal method – for analyzing international and European approaches – as well

as the method of systemic analysis, which made it possible to investigate the internal logic of the development of the Constitutional Court of Ukraine's terminology system.

Results. The article provides a comprehensive analysis of the evolution of legal terminology developed by the Constitutional Court of Ukraine in its practice from 1997 to 2026. Five successive stages in the formation of the Constitutional Court's terminology system have been identified, each characterized by a specific set of categories, shifts in doctrinal orientations, and varying degrees of integration of international standards. It has been established that during the first stage (1997–2000), the Constitutional Court of Ukraine focused on the unification of basic concepts. The period from 2000 to 2010 is characterized by a transition from descriptive to analytical legal categories. It was during this period that the Constitutional Court of Ukraine (CCU) developed its legal positions. The years 2010–2014 were marked by an intensive expansion of procedural terminology. In 2014–2020, the terminological system was updated in connection with the reform of constitutional justice and the introduction of the institution of constitutional complaints. The emergence of new procedural institutions led to the emergence of new categories that define the content and scope of individual constitutional review. The period after 2020 is marked by the significant influence of European Union legal terminology on the domestic legal system and the security component resulting from the armed aggression against Ukraine.

The legal terminology of the Constitutional Court of Ukraine has become an important tool for adapting the Ukrainian legal system to new internal and external challenges, ensuring the harmonization of national approaches with European standards.

Conclusions. The evolution of the legal terminology of the Constitutional Court of Ukraine during the period from 1997 to 2026 went through several stages: the basic formation of terminology, its doctrinalization, political transformation, procedural modernization, and Europeanization. Each of these stages reflects not only the development of constitutional justice but also the general trends in the transformation of the Ukrainian legal system. As a result of the Constitutional Court of Ukraine's activities, a complex and multi-level conceptual framework has emerged, which today plays an important role in the development of constitutional doctrine, lawmaking, and judicial practice.

Keywords: Constitutional Court of Ukraine; constitutional justice; legal terminology; formal certainty; proportionality; ECHR case law; constitutional security; evolution of legal language; doctrinalization of terminology.

Вступ. Формування сучасної правничої термінології в Україні є складним процесом. Цей процес тісно пов'язаний з розвитком національної правової системи. Особливе місце у цьому процесі посідає практика Конституційного Суду України (КСУ). З часу свого створення, КСУ виступає важливим джерелом формування, уточнення та розвитку правничих понять і категорій. Саме через рішення, висновки та окремі думки суддів КСУ формується специфічний термінологічний пласт, що водночас відображає національні конституційно-правові традиції та засвоєння міжнародних і європейських правових підходів.

Після прийняття Конституції України, КСУ отримав виключні повноваження її офіційного тлумачення та окреслення змісту фундаментальних принципів правової системи. Також, статті 151² Конституції України визначається, що «рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені» (Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР), що зумовлює підвищені вимоги до точності, стабільності та формальної визначеності термінології, яка застосовується в актах конституційної юрисдикції.

Формування правничої термінології КСУ відбувається завдяки ряду чинників, що визначають її зміст і напрям еволюції. В першу чергу, тлумачення Конституції України вимагає використання формально визначених категорій. Саме ця термінологія використовується як підґрунтя для використання її у правотворчому процесі. Також важливу складовою формування правничої термінології

КСУ виступає наукова доктрина. Дослідники визначають середовище, у якому формується правнича термінологія. Наостанок, при формуванні правничої термінології, слід зважати на практику Європейського суду з прав людини, які імплементуються у національну правову систему. Звернення КСУ до європейської практики сприяє гармонізації вітчизняної правничої термінології з європейськими стандартами.

Слід зважати, що правнича термінологія, що використовується у практиці КСУ, на шляху до сучасного стану, пройшла тривалий шлях становлення. Цей процес включав у себе низку послідовних етапів, кожен із яких відзначався власними особливостями, зміною підходів до тлумачення та поступовим ускладненням термінологічного інструментарію. Виокремлення цих етапів і визначення їх характерних рис має важливе значення для розуміння еволюції правничої термінології, що застосовується органом конституційної юрисдикції.

1. КСУ як творець конституційної доктрини

КСУ почав діяти 18 жовтня 1996 року, коли судді склали присягу на засіданні Верховної Ради України і обрали голову КСУ. Приймати конституційні подання й конституційні звернення до розгляду КСУ почав 1 січня 1997 року (Шаповал, 2008, с. 73). Незважаючи на те, що його було сформовано у державі, яка тривалий час не мала власної державності й, відповідно, досвіду офіційного тлумачення Основного Закону, перед новою інституцією одразу постало завдання здійснювати свою функцію на високому професійному рівні. Від початку діяльності у жовтні 1996 року і до сьогодні

КСУ ухвалив понад чотири сотні актів – рішень і висновків, що є результатом конституційних проваджень. Сукупність цих актів становить сучасну офіційну конституційну доктрину України. Акцент на слові «офіційна» не випадковий, оскільки зазначений корпус рішень формує доктрину, яка за своєю природою істотно відрізняється від академічної. Її специфіка полягає у тому, що офіційна конституційна доктрина є остаточним і юридично зобов'язувальним витлумаченням положень Конституції, тобто має статус права як такого, тоді як доктрина, створена науковцями, відображає лише їхні інтелектуальні міркування щодо права й не набуває юридичної сили.

Не потребує спеціального доведення той факт, що акти органу конституційної юрисдикції – у вітчизняному правопорядку це поняття охоплює як «рішення», так і «висновки» КСУ мають нормативний характер і є формально обов'язковими. Більше того, у системі національного законодавства їм належить найвища юридична сила. Це прямо закріплено у Конституції України, де в статті 151² встановлено, що «рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені». Кожен акт КСУ складається з мотивувальної та резолютивної частин; перша містить обґрунтування правових позицій, на яких ґрунтується остаточне рішення чи висновок. Природу цих правових позицій можна інтерпретувати по-різному залежно від методологічних підходів: їх розглядають як ключові висновки КСУ, як нормативно сформульоване ядро права, як особливий різновид джерела права або як загальнообов'язкові орієнтири, що визначають подальшу практику правозастосування (Головатий, 2024, с. 6).

Аналіз практики КСУ дозволяє виокремити кілька якісно відмінних етапів формування термінологічного апарату, кожен з яких характеризується специфічними особливостями правничої мови, рівнем доктринальності та ступенем інтеграції європейських правових концепцій.

2. Період 1997–2000 рр.

Перший етап розвитку правничої термінології КСУ охоплює період 1997–2000 років. Цей період можна розглядати як етап, на якому починає формуватися базова термінологія, яку використовує КСУ. КСУ формує правничу термінологію, що необхідна для належного функціонування конституційної юрисдикції. У актах цього часу переважають базові категорії конституційного права, без яких неможливе функціонування механізму конституційного контролю. До таких належать насамперед терміни «закон» (Рішення Конституційного Суду України від 03.10.1997 р. № 4-зп/1997), «установча влада» (Рішення Конституційного Суду України від 03.10.1997 р. № 4-зп/1997), «верховенство конституційних норм» (Рішення Конституційного Суду України від 23.12.1997 р. № 7-зп/1997), «принцип незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів» (Рішення Конституційного Суду України

від 05.04.2001 р. № 3-рп/2001). Ці терміни відіграли значну роль при реалізації положень Конституції України. Водночас, ми не можемо обійти увагою Рішення Конституційного Суду України від 23 грудня 1997 року № 7-зп/1997, у якому зазначалося, що «верховенство конституційних норм поширюється на всі сфери державної діяльності, в тому числі і на законотворчий процес» (Рішення Конституційного Суду України від 23.12.1997 р. № 7-зп/1997). Тобто, ми бачимо, що це рішення відіграло важливу роль у становленні правничої термінології.

Слід констатувати, що на початковому етапі розвитку правничої термінології КСУ, термінологія носить описовий характер. Доктринальна складова при формуванні правничої термінології не використовується. Таким чином, у період з 1996 по 2000 рр. можна розглядати як первинний етап формування правничої термінології актів КСУ. Цей період характеризується тим, що КСУ: уточнює зміст правничих понять, вводить у обіг нову правничу термінологію.

3. 2000–2010 роки

Наступний етап становлення правничої термінології у актах КСУ умовно охоплює 2000–2010 роки. Цей період визначається тим, що КСУ починає формувати власні правові позиції. Також слід відзначити, що поряд з правовими позиціями, у актах КСУ з'являються доктринальні конструкції. Саме у цей проміжок часу КСУ активно використовує такі терміни, як, «принцип пропорційності» (Рішення Конституційного суду України від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004), «верховенство права» (Рішення Конституційного суду України від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004), «делегування повноважень» (Рішення Конституційного Суду України від 03.02.2009 р. № 4-рп/2009), «конституційний лад» (Рішення Конституційного Суду України від 05.10.2005 р. № 6-рп/2005), «право вето» (Рішення Конституційного Суду України від 17.10.2002 р. № 17-рп/2002; Рішення Конституційного Суду України від 11.03.2003 р. № 6-рп/2003), «право на судовий захист» (Рішення Конституційного Суду України від 23.05.2001 р. № 6-рп/2001). Ці поняття поступово набувають статусу ключових категорій конституційного права України. Значною мірою це було зумовлено поступовим впливом практики Європейського суду з прав людини на українське конституційне правосуддя.

Цей етап розвитку правничої термінології у актах КСУ набуває аналітичного характеру. Разом з тим, аргументація у актах КСУ набуває більш системного характеру. Значну роль у цьому відіграють правові позиції, які КСУ починає використовувати у наступних актах. Також завдяки формуванню правничої термінології, КСУ, у цей проміжок часу, робить спроби гармонізації вітчизняних норм з міжнародними стандартами прав людини.

4. 2010–2014 роки

Наступний етап розвитку правничої термінології Конституційного Суду України охоплює

період з 2010 до 2014 року. Цей період характеризується тим, що правнича термінологія, що сформована і використовується КСУ була введена у вжиток під час політичної трансформації суспільства. Ці процеси сприяли ширшому використанню термінології, що пов'язана з конституційним процесом, особливостями функціонування державної влади. КСУ починає широко використовувати такі терміни, як «принцип правової держави» (Рішення Конституційного Суду України від 22.12.2010 р. № 23-рп/2010), «основні завдання соціальної держави» (Рішення Конституційного Суду України від 25.01.2012 р. № 3-рп/2012), «представницька демократія» (Рішення Конституційного Суду України від 11.07.2012 р. № 15-рп/2012), «право на свободу» (Рішення Конституційного Суду України від 01.06.2016 р. № 2-рп/2016), «пряма дія норм Конституції України» (Рішення Конституційного Суду України від 8.09.2016 р. № 6-рп/2016). Тобто, ми можемо простежити, що особливістю цього етапу є посилення інституційно-процесуальної термінології та розширення понятійного апарату, пов'язаного з конституційним процесом.

Отже, розвиток правничої термінології у актах КСУ з 2010 по 2014 років характеризується використанням більш складної терміносистеми. КСУ більш увагу приділяє процесуальній термінології. Також цей період розвитку правничої термінології КСУ визначається тим, що ця термінологія відіграє значний вплив на правові позиції суду.

5. 2014–2020 роки

Четвертий етап становлення правничої термінології КСУ охоплює період 2014-2020 років. У цей час відбувається суттєве оновлення інституційної моделі конституційного правосуддя, що безпосередньо впливає на розвиток правничої термінології КСУ. Зокрема, у цьому процесі важливим є введення в обіг інституту «конституційної скарги» (Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII). На офіційному вебсайті КСУ зазначається, що «перше рішення за конституційною скаргою КСУ ухвалено 25 квітня 2019 року. Незважаючи на те, що інститут конституційної скарги офіційно впроваджений у 2016 році, він є ще досить новим інструментом, з яким до цього не стикалося як українське суспільство, так і правова спільнота» (Конституційний Суд України, 2020). Запровадження цього інституту призвело до появи та активного застосування нових процесуальних категорій, включаючи поняття «остаточне судові рішення» (Судова влада України, 2018; Рішення Конституційного Суду України від 22.11.2023 р. № 10-р(II)/2023), «право на ефективний конституційний захист» (Рішення Конституційного Суду України від 8.04.2015 р. № 3-рп/2015). Також у актах цього періоду КСУ приділяє значну увагу термінам: «народовладдя» (Рішення Конституційного Суду України від 21.12.2017 р. № 3-р/2017), «юридична визначеність» (Рішення Конституційного Суду України від 20.06.2019 р. № 6-р/2019).

Отже, цей етап розвитку правничої термінології КСУ характеризується тим, що терміни набувають значної спрямованості на реалізацію правозастосування.

6. 2020–2026 роки

Наступний етап розвитку правничої термінології КСУ охоплює 2020-2026 роки. Визначальним є те, що у цей період актуалізуються підходи до гармонізації вітчизняної правничої термінології та правничої термінології Європейського Союзу. Також важливу роль у формуванні правничої термінології відіграла збройна агресія проти України. Це сприяло акцентуванню уваги на формуванні безпекової термінології.

КСУ дедалі частіше використовує категорії, що походять із практики Європейського суду з прав людини та конституційних судів європейських держав. Серед цих термінів можна виокремити наступні: «конституційна ідентичність» (Никорак, 2023), «конституційна стійкість» (Конституційний Суд України, 2024), «конституційні цінності» (Камінська, 2022). Ці категорії набули особливого значення, зважаючи на збройну агресію проти України. Зважаючи на це, термінологія КСУ відображає ті виклики, перед яким постає наша держава. Основною метою використання правничої термінології КСУ постає забезпечення стабільності конституційного ладу та захист демократичних інститутів.

Висновки. Підбиваючи підсумки, маємо зазначити, що правнича термінологія у практиці КСУ розвивалася послідовно, впливаючи на розвиток вітчизняної правової системи. Починаючи з 1997 року, КСУ починає вводити у обіг правничу термінологію, яка стає базою для здійснення конституційних повноважень та забезпечення верховенства Конституції України. На кожному етапі розвитку, через правничу термінологію, КСУ визначає межі функціонування органів державної влади, прав і свобод людини, а також механізмів контролю.

Завдяки формуванню правничої термінології, КСУ формує власні правові позиції. Правові позиції становлять вплив як на правотворчість, так і на реалізацію норм права. Водночас, КСУ, формуючи правничу термінологію, запозичує терміни, що використовує у своїй практиці Європейський суд з прав людини.

Протягом 2014-2026 років, КСУ розширює використання правничої термінології, що стає нагальною для відповідного періоду. Так, з'являється у використанні термінологія у сфері захисту конституційного ладу, демократичної стійкості та прав людини в контексті збройного нападу. Таким чином, сучасна термінологічна система КСУ відображає не лише розвиток доктрини, а й зміни, які відбуваються в державі.

Наостанок, слід зазначити, що правнича термінологія КСУ пройшла розвиток від базових понять до сучасної складної системи, яка поєднує особливості національної правової системи, європейські норми та доктринальні підходи. Саме це сприяє гармонізації правової системи України з європейською правовою системою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
2. Шаповал В. М. Конституційний Суд України. *Енциклопедія історії України* : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; НАН України, Інститут історії України. Київ : Наукова думка, 2008. Т. 5 : Кон–Кю. С. 51–52. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Konstytutsijnj_Sud_Ukrainy (дата звернення: 28.03.2026).
3. Конституція України в практиці Конституційного Суду : офіційне тлумачення та юридичні позиції. 1997–2023 / вступ. слово С. П. Головатого; упоряд.: С. П. Головатий, В. М. Бесчастний, Л. І. Бірюк, Н. І. Адамчик, Ю. М. Михеєнко. Київ : ВАІТЕ, 2024. 450 с.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Барабаша Олександра Леонідовича щодо офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України (справа про набуття чинності Конституцією України) : Рішення Конституційного Суду України від 03.10.1997 р. № 4-зп/1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-97> (дата звернення: 28.03.2026).
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» (справа про Рахункову палату) : Рішення Конституційного Суду України від 23.12.1997 р. № 7-зп/1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-97> (дата звернення: 28.03.2026).
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа про податки) : Рішення Конституційного Суду України від 05.04.2001 р. № 3-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-01> (дата звернення: 28.03.2026).
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : Рішення Конституційного суду України від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 1, 4, 8, 10, підпункту «б» підпункту 2 пункту 13, пунктів 14, 17 розділу I Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та сприяння інвестиційній діяльності у будівництві» : Рішення Конституційного Суду України від 03.02.2009 р. № 4-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-09#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука Вадима Сергійовича, Подгорної Вікторії Валентинівни, Кислої Тетяни Володимирівни про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) : Рішення Конституційного Суду України від 05.10.2005 р. № 6-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України (щодо повноважності Верховної Ради України) : Рішення Конституційного Суду України від 17.10.2002 р. № 17-рп/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 73 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) здійсненого Президентом України права вето стосовно прийнятого Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до статті 98 Конституції України» та пропозицій до нього (справа щодо права вето на закон про внесення змін до Конституції України) : Рішення Конституційного Суду України від 11.03.2003 р. № 6-рп/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-03#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого, п'ятого статті 248-3 Цивільного процесуального кодексу України та за конституційними зверненнями громадян Будинської Світлани Олександрівни і Ковриги Сергія Володимировича щодо офіційного тлумачення положень абзацу четвертого статті 248-3 Цивільного процесуального кодексу України (справа щодо конституційності статті 248-3 ЦПК України) : Рішення Конституційного Суду України від 23.05.2001 р. № 6-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-01#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) : Рішення Конституційного Суду України від 22.12.2010 р. № 23-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України : Рішення Конституційного Суду України від 25.01.2012 р. № 3-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин п'ятої, шостої статті 75, частини четвертої статті 77 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України „Про Регламент Верховної Ради України“ (справа про обрання Голови Верховної Ради України) : Рішення Конституційного Суду України від 11.07.2012 р. № 15-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-12#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього рішення частини першої статті 13 Закону України «Про психіатричну допомогу» (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу) : Рішення Конституційного Суду України від 01.06.2016 р. № 2-рп/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-16#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) : Рішення Конституційного Суду України від 8.09.2016 р. № 6-рп/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text> (дата звернення: 28.03.2026).
18. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення: 28.03.2026).

19. Перше рішення за конституційною скаргою Конституційним Судом України ухвалено. *Конституційний Суд України* : офіц. вебсайт. 2020. URL: <https://ccu.gov.ua/novyna/pershe-rishennya-za-konstytutsiynoyu-skargoyu-konstytutsiynym-sudom-ukrayiny-uhvaleno-25> (дата звернення: 28.03.2026).

20. Конституційний Суд України ухвалив перше рішення за конституційною скаргою. Судова влада України : офіц. веб-портал. 2018. URL: <https://court.gov.ua/archive/493475/> (дата звернення: 28.03.2026).

21. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Дорошко Ольги Євгенівни, Євстіфєєва Микити Ігоровича, Кушаби Івана Петровича, Якіменка Володимира Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 1, 5 частини шостої статті 19, пункту 2 частини третьої статті 389 Цивільного процесуального кодексу України (щодо гарантування права на судовий захист у малозначних справах) : Рішення Конституційного Суду України від 22.11.2023 р. № 10-п(П)/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-23#Text> (дата звернення: 28.03.2026).

22. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 171-2 Кодексу адміністративного судочинства України : Рішення Конституційного Суду України від 8.04.2015 р. № 3-рп/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-15#Text> (дата звернення: 28.03.2026).

23. Рішення Великої палати Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини дев'ятої статті 61, частини третьої статті 105 Закону України «Про вибори народних депутатів України», пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» щодо виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку партії у багатомандатному окрузі» (справа про виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку політичної партії) : Рішення Конституційного Суду України від 21.12.2017 р. № 3-р/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-17#Text> (дата звернення: 28.03.2026).

24. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» : Рішення Конституційного Суду України від 20.06.2019 р. № 6-р/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-19#Text> (дата звернення: 28.03.2026).

25. Никорак О. Ю. Конституційна ідентичність як категорія конституційного права : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2023. 248 с.

26. Судді Конституційного Суду України взяли участь у ключових дискусіях міжнародної конференції. *Конституційний Суд України* : офіц. вебсайт. 2024. URL: <https://ccu.gov.ua/novyna/suddi-konstytutsiynogo-sudu-ukrayiny-vzaly-uchast-u-klyuchovyh-dyskusiyah-mizhnarodnoyi> (дата звернення: 28.03.2026).

27. Камінська Н. В. Сучасна парадигма конституційних цінностей та їх значення в умовах воєнного стану. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2. С. 86–95. DOI: <https://doi.org/10.33270/02222402.86>

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996 r. № 254к/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> [in Ukrainian].
2. Shapoval, V. M. (2008). Konstytutsiynyi Sud Ukrainy [Constitutional Court of Ukraine]. In V. A. Smolii (Ed.), *Entsyklopediia istorii Ukrainy* (Vol. 5: Kon–Kiu, pp. 51–52). Naukova dumka. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Konstytutsiynyj_Sud_Ukrainy [in Ukrainian].
3. Holovatyi, S. P. (Ed.). (2024). *Konstytutsiia Ukrainy v praktytsi Konstytutsiynoho Sudu: ofitsiine tлумachennia ta yury-*

dychni pozysyii. 1997–2023 [Constitution of Ukraine in the practice of the Constitutional Court: official interpretation and legal positions. 1997–2023]. VAITE [in Ukrainian].

4. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym zvernenniam Barabasha Oleksandra Leonidovycha shchodo ofitsiynoho tлумachennia chastyny piatoi statti 94 ta statti 160 Konstytutsiia Ukrainy (sprava pro nabuttia chynnosti Konstytutsiieiu Ukrainy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the official interpretation of part five of Article 94 and Article 160 of the Constitution of Ukraine (case of the entry into force of the Constitution of Ukraine)] vid 03.10.1997 r. № 4-zp/1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-97> [in Ukrainian].

5. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym podanniam Prezydenta Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsiia Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy “Pro Rakhunkovu palatu Verkhovnoi Rady Ukrainy” (sprava pro Rakhunkovu palatu) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the compliance of the Law of Ukraine “On the Accounting Chamber of the Verkhovna Rada of Ukraine” with the Constitution of Ukraine (case of the Accounting Chamber)] vid 23.12.1997 r. № 7-zp/1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-97> [in Ukrainian].

6. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym podanniam Prezydenta Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsiia Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy” (sprava pro podatky) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the compliance of the Law of Ukraine “On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine” with the Constitution of Ukraine (tax case)] vid 05.04.2001 r. № 3-rp/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-01> [in Ukrainian].

7. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsiia Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 69 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro pryznachennia sudom bilsh miakoho pokarannia) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the compliance of the provisions of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine with the Constitution of Ukraine (case of sentencing by the court to a more lenient punishment)] vid 02.11.2004 r. № 15-rp/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text> [in Ukrainian].

8. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym podanniam Verkhovnoi Rady Avtonomnoi Respubliki Krym shchodo vidpovidnosti Konstytutsiia Ukrainy (konstytutsiinosti) deiakykh polozhen Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zdiisnennia derzhavnoho arkhitekturno-budivelnoho kontroliu...” [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the compliance of certain provisions of the Law of Ukraine “On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine regarding the state architectural and construction control...” with the Constitution of Ukraine] vid 03.02.2009 r. № 4-rp/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-09#Text> [in Ukrainian].

9. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym podanniam 60 narodnykh deputativ Ukrainy pro ofitsiine tлумachennia polozhen chastyny pershoi statti 103 Konstytutsiia Ukrainy... (sprava pro zdiisnennia vlady narodom) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the official interpretation of the provisions of part one of Article 103 of the Constitution of Ukraine... (case of the exercise of power by the people)] vid 05.10.2005 r. № 6-rp/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05#Text> [in Ukrainian].

10. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiynym podanniam 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiynoho tлумachennia polozhen statei 75, 82, 84, 91, 104 Konstytutsiia Ukrainy (shchodo povnovazhnosti Verkhovnoi Rady Ukrainy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the official interpretation of the provisions of Articles 75, 82, 84, 91, 104 of the Constitution of Ukraine (regarding the powers of the Verkhovna Rada of Ukraine)] vid 17.10.2002 r. № 17-rp/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02#Text> [in Ukrainian].

11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo konstytutsiinosti zdiisnentohto Prezydentom Ukrainy prava veto... (sprava shchodo prava veto na zakon pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine regarding the constitutionality of the right of veto exercised by the President of Ukraine... (case of the right of veto on the law on amendments to the Constitution of Ukraine)] vid 11.03.2003 r. № 6-rp/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-03#Text> [in Ukrainian].
12. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo konstytutsiinosti statti 248-3 TsPK Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the constitutionality of Article 248-3 of the CPC of Ukraine] vid 23.05.2001 r. № 6-rp/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-01#Text> [in Ukrainian].
13. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi pro administratyvnu vidpovidalnist u sferi zabezpechennia bezpeky dorozhnogo rukhu [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of administrative liability in the field of road safety] vid 22.12.2010 r. № 23-rp/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10#Text> [in Ukrainian].
14. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam pravlinnia Pensiinoho fondu Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen statti 1, chastyn pershoi, drugoi, tretoi statti 95... [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the official interpretation of the provisions of Article 1, parts one, two, three of Article 95...] vid 25.01.2012 r. № 3-rp/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12#Text> [in Ukrainian].
15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo konstytutsiinosti polozhen Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy (sprava pro obrannia Holovy Verkhovnoi Rady Ukrainy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the constitutionality of the provisions of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine (case on the election of the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine)] vid 11.07.2012 r. № 15-rp/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-12#Text> [in Ukrainian].
16. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi pro sudovyi kontrol za hospitalizatsiieiu nedieztatnykh osib do psykhiatrychnoho zakladu [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of judicial control over the hospitalization of incapacitated persons to a psychiatric institution] vid 01.06.2016 r. № 2-rp/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-16#Text> [in Ukrainian].
17. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi pro zachasne spovishchennia pro provedennia publichnykh bohosluzhen, relihiinykh obriadiv... [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of advance notification of public worship, religious rites...] vid 8.09.2016 r. № 6-rp/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text> [in Ukrainian].
18. Pro Konstytutsiinyi Sud Ukrainy [On the Constitutional Court of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.07.2017 № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> [in Ukrainian].
19. Pershe rishennia za konstytutsiinoiu skarhoiu Konstytutsiynym Sudom Ukrainy ukhvaleno [The first decision on a constitutional complaint was adopted by the Constitutional Court of Ukraine]. *Konstytutsiinyi Sud Ukrainy: ofits. vebсайт*. (2020). URL: <https://ccu.gov.ua/novyna/pershe-rishennya-za-konstytutsiynoyu-skargoyu-konstytutsiynym-sudom-ukrayiny-uhvaleno-25> [in Ukrainian].
20. Konstytutsiinyi Sud Ukrainy ukhvalyv pershe rishennia za konstytutsiinoiu skarhoiu [The Constitutional Court of Ukraine adopted the first decision on a constitutional complaint]. *Sudova vlada Ukrainy: ofits. vebportal*. (2018). URL: <https://court.gov.ua/archive/493475/> [in Ukrainian].
21. Rishennia Druoho senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo harantuvannia prava na sudovyi zakhyst u maloznachnykh sporakh [Decision of the Second Senate of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the guarantee of the right to judicial protection in minor disputes] vid 22.11.2023 r. № 10-r(II)/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-23#Text> [in Ukrainian].
22. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo vidpovidnosti Konstytutsiia Ukrainy polozhen chastyny drugoi statti 171-2 Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the compliance of the provisions of part two of Article 171-2 of the Code of Administrative Justice of Ukraine with the Constitution of Ukraine] vid 8.04.2015 r. № 3-rp/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-15#Text> [in Ukrainian].
23. Rishennia Velykoi palaty Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi pro vykliuchennia kandydativ u narodni deputaty Ukrainy z vyborchoho spysku politychnoi partii [Decision of the Grand Chamber of the Constitutional Court of Ukraine in the case of exclusion of candidates for people's deputies of Ukraine from the electoral list of a political party] vid 21.12.2017 r. № 3-r/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-17#Text> [in Ukrainian].
24. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo vidpovidnosti Konstytutsiia Ukrainy Ukazu Prezidenta Ukrainy "Pro dostrokovye prypynennia povnovazhen Verkhovnoi Rady Ukrainy..." [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the compliance of the Decree of the President of Ukraine "On early termination of powers of the Verkhovna Rada of Ukraine..." with the Constitution of Ukraine] vid 20.06.2019 r. № 6-r/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-19#Text> [in Ukrainian].
25. Nykorak, O. Yu. (2023). *Konstytutsiina identychnist yak katehoriia konstytutsiinoho prava* [Constitutional identity as a category of constitutional law] (Doctoral dissertation, Lviv National University named after Ivan Franko) [in Ukrainian].
26. Suddi Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vzialy uchast u kliuchovykh dyskusiiakh mizhnarodnoi konferentsii [Judges of the Constitutional Court of Ukraine took part in key discussions of the international conference]. *Konstytutsiinyi Sud Ukrainy: ofits. vebсайт*. (2024). URL: <https://ccu.gov.ua/novyna/suddi-konstytutsiynogo-sudu-ukrayiny-vzaly-uchast-u-klyuchovykh-dyskusiiakh-mizhnarodnoyi> [in Ukrainian].
27. Kaminska, N. V. (2022). Suchasna paradyhma konstytutsiinykh tsinnosteii ta ikh znachennia v umovakh voiennoho stanu [The modern paradigm of constitutional values and their significance in the conditions of martial law]. *Filozofski ta metodolohichni problemy prava*, (2), 86–95. DOI: <https://doi.org/10.33270/02222402.86> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 09.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026